

TIL REGERINGEN

Diskussionsoplægget blev drøftet på Det Økonomiske Råds møde den 30. november 2004. Det følgende resume af drøftelserne er delt op i tre dele. Første afsnit omhandler konjunktursituationen og den aktuelle økonomiske politik. Andet afsnit omhandler udflytningen af arbejdspladser, og tredje afsnit omhandler vand og natur. Ud over bemærkninger på mødet er der på siderne 323-354 skriftlige indlæg fra en række rådsmedlemmer.

Formandskabet annoncerede indledningsvist, at den næste rapport fra Det Økonomiske Råds formandskab bl.a. vil indeholde analyser af indkomstoverførslerne og finansieringen af velfærdsstaten.

Konjunktursituationen og den aktuelle økonomiske politik

Formanden for Dansk Arbejdsgiverforening mente, at dansk økonomi langsomt er ved at komme ud af den afmatning, der har præget konjunkturerne igennem et stykke tid. Ikke mindst er der nu klare tegn på, at den private beskæftigelse stiger, og at ledigheden falder. Dog er den danske konkurrenceevne under pres fra en lavere udenlandsk lønudvikling. Hverken OECD eller EU-kommissionen forventer, at den udenlandske lønudvikling vil komme over 3 pct. i de kommende år. Formandskabet står derfor noget alene med deres vurdering af, at den udenlandske lønstigningstakt vil stige gradvist til 3½ pct. Set i lyset af usikkerheden om det internationale opsving er det helt afgørende, at forringelsen af konkurrenceevnen bringes til ophør. Formanden for DA var enig i, at der er uløste problemer på det danske arbejdsmarked. Disse problemer knytter sig til udsigten til faldende arbejdsstyrke og stigende forsørgerbyrde. Problemerne knytter sig også til for svage incitamenter til at være i beskæftigelse, til at dygtiggøre sig og til at yde en ekstra indsats. Med udgangspunkt i Velfærdskommissionens arbejde ser formanden frem til en åben og konstruktiv debat om, hvilke initiativer der skal til for at forbedre strukturerne på arbejdsmarkedet. Formanden for DA mente ligesom for-

mandskabet, at det vil være relevant at se på, hvorvidt den nuværende regulering af velfærdsydelse er hensigtsmæssig.

Repræsentanten for Landsorganisationen var overordnet enig med formandskabets vurdering af den økonomiske situation og udvikling frem mod 2007. Dog mente hun, at en stigning i den offentlige beskæftigelse på 9.000 personer i 2004 virker voldsom – og langt fra realistisk, bl.a i lyset af de nyeste nationalregnskabstal. Med udsigt til en aftagende økonomisk vækst og en ledighed, der stabiliserer sig omkring 155.000 personer de næste par år, er der efter LO's opfattelse behov for en aktiv beskæftigelsesfremmende politik. Det nævnte ledighedsniveau er væsentligt over det hidtidige lavpunkt, og det er vigtigt at gøre opsvinget bæredygtig i modsætning til forårets stimulering, der nu fuser ud i øget import. Hun var enig i formandskabets kritik af skattestoppet og understregede, at en ophævelse af skattestoppets nominalprincip er i overensstemmelse med oppositionens alternative skattestop. I relation til forslaget om at bekæmpe sort arbejde gennem fradrag for vedligeholdelse fandt hun, at tilskud er at foretrække frem for fradrag. Hun var enig i, at en sådan ordning bør finansieres gennem højere ejendomsskatter.

Finansministeriets departementschef kvitterede for en udmærket rapport og erklærede sig enig i vurderingen af den aktuelle konjunktursituation. Departementschefen var imidlertid stærkt utilfreds med formuleringerne omkring den finanspolitiske holdbarhed. Hverken Finansministeriet, finansministeren eller regeringen har på noget tidspunkt sagt, at den nuværende finanspolitik er uholdbar. Han karakteriserede derfor formandskabets formuleringer som problematiske og fandt, at de er ødelæggende for en konstruktiv debat, fordi fremstillingen let kan misforstås. Han understregede, at det naturligvis er i orden, at man ikke tror på forudsætningerne bag regeringens erklærede politik, men så er det det, kritikken skal rettes mod.

Formandskabet udtrykte forundring over, at formuleringerne kan misforstås i den grad, og spurgte Finansministeriets departementschef, om han er enig i, at der i fravær af struk-

ture reformer er behov for stramninger af finanspolitikken for at sikre den langsigtede holdbarhed.

Finansministeriets departementschef svarede, at under de givne forudsætninger fremlagt af regeringen er finanspolitikken holdbar. Finanspolitikken er beskrevet i regeringens 2010-plan, og planen sikrer, at finanspolitikken er holdbar.

Formandskabet bemærkede, at det i flere af Finansministeriets publikationer fremgår, at en holdbar finanspolitik kræver strukturreformer, og formandskabet fandt, at uenigheden i vid udstrækning er en strid om ord. Som det fremgår af rapporten, er den væsentligste bekymring manglen på nye initiativer.

Finansministeriets departementschef replicerede, at regeringen har fremlagt analyser, der viser, hvad der skal til for at sikre den langsigtede holdbarhed i finanspolitikken, og at regeringen naturligt har tænkt sig at tage de nødvendige initiativer.

Formanden for Arbejderbevægelsens Erhvervsråd fandt ikke, at der burde være uenighed om substansen i diskussionen om de finanspolitiske problemer. Imidlertid er vurderingerne af de langsigtede udfordringer for den danske økonomi kraftigt overdrevet, og problemerne er noget regeringen selv har skabt gennem ufinansierede skattelettelser, skattestoppet og manglende initiativer i beskæftigelsespolitikken. Han udtrykte sig især kritisk over for Velfærdskommissionens vurdering af problemets omfang, da denne efter hans mening ikke tager højde for en række forskellige forhold.

Økonomi- og Erhvervsministeriets departementschef bemærkede, at formandskabet burde overveje præsentationen af problemstillingen. Han gjorde endvidere opmærksom på, at internationale organisationer som OECD og EU vurderer dansk økonomi som sund, og at regeringen udmærket er klar over behovet for reformer for at finansiere morgendagens velfærd.

En af de særlige sagkyndige, Niels Thygesen tilkendegav, at

formandskabets bidrag er positivt for debatten, herunder specielt diskussionen om de forskellige strategier til at løse problemet er god og nuanceret. Der var god grund til at gøre opmærksom på problemstillingen, da nye initiativer til reformer er i vente-position, indtil Velfærdskommissionen kommer med sine anbefalinger.

Repræsentanten for DI beklagede, at formandskabet havde formuleret sig, så det kan misforstås. Han fandt, at det er oplagt, at der er problemer på længere sigt, hvis den nuværende finanspolitik fastholdes uændret, men der er stor usikkerhed om størrelsesordenen.

Yderligere en række rådsmedlemmer fandt det på baggrund af kritikken fra finansministeriets departementschef uheldigt, at formuleringerne om den finanspolitiske holdbarhed kan misforstås og opfordrede formandskabet til at genoverveje fremstillingen. *Formandskabet* noterede sig kritikken og beklagede, at formuleringerne kunne misforstås.

Formanden for Dansk Metal bemærkede, at diskussionen om de demografiske udfordringer, som Danmark står overfor i fremtiden, er væsentlig. Det er i den sammenhæng vigtigt at vurdere, hvorvidt man bør følge en opsparings- eller en tilpasningstrategi. Desuden er det vigtigt, at man får flere ud på arbejdsmarkedet ved at investere i uddannelse. Han understregede, at han var enig i formandskabets analyse og konklusion af, at det er hensigtsmæssigt at afskaffe nominalprincippet og i stedet sænke skatterne på arbejdsindkomst.

Formanden for Finansrådet kunne tilslutte sig konjunkturprognosen og tilføjede, at regeringens forårspakke var rigtig. Med hensyn til den finanspolitiske holdbarhed i Danmark konkluderede han, at man står over for betragtelige udfordringer, og at gældsnedbringelse og opsparring ikke alene kan løse holdbarhedsproblemerne. I stedet for gældsnedbringelse skal marginals-katten sænkes, specielt top- og mellemskatten. Vedrørende regeringens skattestop bemærkede formanden, at skattestoppet har en disciplinerende effekt på de offentlige udgifter, men det udgør samtidig en spændetrøje for omlægninger af skattestrukturen. Han var

således enig i formandskabets analyse af nominalprincippet og tilføjede, at analysens konklusioner sandsynligvis under- vurderer gevinsten ved at afskaffe nominalprincippet og sænke indkomstskatterne. Formanden kunne derimod ikke tilslutte sig forslaget om at reducere sort arbejde via indfø- relse af fradragsret for vedligeholdelse af ejerboliger finan- sieret ved en højere ejendomsværdiskat. Forslaget vil kom- plicere skattesystemet og sandsynligvis føre til øget lønpres. Endvidere er selektiv erhvervs politik uheldig. Slutteligt bemærkede han, at han er enig i formandskabets vurdering af stabilitets- og vækstpagten.

Repræsentanten for Dansk Industri tilsluttede sig formand- skabets syn på dansk og international økonomi. Han mente, at den internationale vækst har været meget høj, og at den har toppet. Beklageligvis har Danmark kun fået beskeden glæde af denne vækst på grund af den svage udvikling i Tyskland, svækkelsen af dollaren og høje danske løn- stigningstakter. Han tilsluttede sig også formandskabets bemærkninger om, at en række landes budgetproblemer er selvforskyldte, og var ligeledes enig i, at det vil være meget forkert at ændre stabilitets- og vækstpagten, blot fordi en række lande ikke er i stand til at overholde den. Det er mere hensigtsmæssigt at ændre pagten, når de nuværende pro- blemer er overstået.

Økonomi- og Erhvervsministeriets departementschef kunne overordnet tilslutte sig formandskabets konjunkturprognose. Han opfattede formandskabets vurdering om, at der ikke er behov for yderligere finanspolitiske lempelser som udtryk for, at formandskabet har fået et mere positivt syn på forårs- pakken, end der blev givet udtryk for, da den blev fremlagt.

Formanden for Dansk Handel & Service var enig i konjunk- turprognosen og i formandskabets analyse og konklusioner omkring nominalprincippet. Specielt er det vigtigt at sænke topskatten, da dette vil forbedre den bekymrende udvikling i den danske økonomi i forhold til 2010-planen. På trods af den stærke konjunkturudvikling kan målene i 2010-planen ikke opfyldes uden strukturpolitiske tiltag.

Formanden for Arbejderbevægelsens Erhvervsråd erklære-

de sig overordnet enig i konjunkturvurderingen. Han fandt regeringens skattestop problematisk, da det i dets udformning er meget fundamentalistisk. Nominalprincippet medfører, at skattesystemet ændres tilfældigt med inflationen, og han fandt det mere hensigtsmæssigt at anvende råderummet på lempelser i arbejdsindkomstbeskatningen, hvilket vil bidrage til at øge beskæftigelsen og velstanden i samfundet.

Præsidenten for Landbrugsraadet kunne ikke tilslutte sig den generelle bekymring hos formandskabet og i debatten generelt angående den finanspolitiske holdbarhed. Således mente han, at diskussionen af holdbarheden har taget en forkert retning, specielt i lyset af den seneste gunstige udvikling i konjunkturterne. Præsidenten for Landbrugsraadet var derimod enig i formandskabets konklusion om, at det er hensigtsmæssigt at afskaffe nominalprincippet og i stedet sænke skatterne på arbejdsindkomst.

Formanden for Handel, Transport og Serviceerhvervene delte formandskabets forventning til den økonomiske vækst i 2004-05. Dog venter han en lidt anden sammensætning i beskæftigelsesudviklingen, da beskæftigelsesvæksten i de kommende år især vil være i serviceerhvervene. De langsigtede udfordringer for dansk økonomi tilsiger et behov for en ny langsigtet plan for dansk økonomi – f.eks. en 2015-plan, der tager højde for Velfærdskommissionens anbefalinger. Han erklærede sig som en stor tilhænger af skattestoppet, især den disciplinerende virkning af skattestoppet med hensyn til den offentlige udgiftsstyring, men mente, at der bør være plads til omlægninger, uden at det fører til højere skatter. Formanden tilkendegav, at han er modstander af højere ejendomsskatter, men tilhænger af mindre regulering på boligmarkedet. Han anså formandskabets forslag om vedligeholdelsesfradrag som mere regulering og påpegede, at stort arbejde udspringer af et højt skattetryk og manglende kontrol.

Nationalbankdirektøren var ikke uenig i konjunkturprognosen, skønt de seneste tal fra nationalregnskabet var mindre positive end forventet. Han betvivlede dog værdien af at inkludere skøn for 2007 i prognosen, da forventninger-

ne til 2007 til forveksling ligner skønnene for 2006. Angående vurderingen af renteutviklingen påpegede han, at den amerikanske og europæiske centralbank reagerer på inflationsudviklingen, og inflationen er derfor afgørende for renteutviklingen. Nationalbankdirektøren kunne generelt tilslutte sig formandskabets holdning til stabilitets- og vækstpagten, men bemærkede, at forslaget om omsættelige kvoter for EU-landenes offentlige udgifter i praksis vil være svært at gennemføre. Han tilsluttede sig til dels formandskabets analyse af det hensigtsmæssige i at afskaffe nominalprincippet til fordel for skattelettelse på indkomst. Han bemærkede imidlertid, at man skal være opmærksom på, at grænsehandlen påvirkes negativt, hvis punktafgifterne tillades at stige med inflationen. Nationalbankdirektøren var ikke begejstret for formandskabets forslag om fradrag for vedligeholdelse af ejerboliger finansieret ved en højere ejendomsværdiskat og henviste til dårlige erfaringer på området. Endelig støttede han formandskabets vurdering af, at der ikke er behov for en finanspolitisk lempelse, og vurderede, at målsætningerne indeholdt i 2010-planen er vigtige, men at der mangler nye initiativer for at opfylde planen.

Formanden for Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd erklærede sig enig med formandskabet vedrørende 2010-planen og de langsigtede udfordringer som følge af den demografiske forskydning mod forholdsvis flere ældre i befolkningen. Hun fandt det vigtigt at fortsætte gældsafviklingen, men også at gennemføre reformer efter 2010, der passer til problemerne. Hun mente endvidere, at det er vigtigt, at skattestoppet og nominalprincippet ophæves, og at fokus på lempelse af skatten på beskæftigelse øges. Især bør der gennemføres tiltag målrettet bunden af indkomstskalaen, f.eks. gennem et større beskæftigelsesfradrag, der vil bidrage til at mindske skævvridningen i økonomien.

En af de særligt sagkyndige, Hans E. Zeuthen fandt, at opjusteringen af stigningen i arbejdsstyrken i forhold til stigningen i *Dansk Økonomi, forår 2004* er meget stor, og spurgte, om det ikke er muligt at forudse udviklingen i arbejdsudbuddet bedre. Han fandt det prisværdigt, at usikkerheden vedrørende konjunkturbilledet belyses ved risikoberegninger, og mente endvidere, at analysen af nominalprincippets virk-

ning på samfundsøkonomien er vigtig.

Formanden for Håndværksrådet kvitterede for en interessant rapport og fandt især forslaget om et skattefradrag for vedligeholdelse spændende. Han var enig i, at et sådant fradrag vil forbedre arbejdsdelingen i økonomien og skabe den slags jobs, der ikke flytter til Kina eller Indien. Formanden for Håndværksrådet mente dog, at man bør tage skridtet videre og udbrede en sådan ordning til også at gælde serviceydelser, hvilket man har haft succes med i Finland. Den finske model opererer med et ubureaukratisk loft over det årlige fradrags størrelse på 10.000 kr., der kan anvendes på boligvedligeholdelse, omsorg og plejeopgaver. Han tilkendegav, at han også er enig i, at et sådant fradrag bør finansieres gennem stigende ejendomsskatter. Formanden for Håndværksrådet fandt det også fornuftigt at ophæve skattestoppets nominalprincip og bruge pengene på målrettede skattelettelser som f.eks. en udbygning af det allerede vedtagne beskæftigelsesfradrag. Dog mente han, at fastlåsningsen af ejendomsværdibeskatningen ikke skal ophæves på en gang, da det især vil være hårdt for de unge boligejere.

En af de særligt sagkyndige, Ellen Andersen vurderede, at værdien af, at 2007 indgår i prognosen, ikke er stor, og konstaterede, at formandskabets forventninger om et fald i konstantprisen på boliger endnu en gang er udskudt.

Formandskabet fandt, at der havde været bred enighed om vurderingen af konjunktursituationen. Diskussionen af kapitlet var beklageligvis blevet præget af Finansministeriets og andres kritik af formandskabets formuleringer vedrørende finanspolitikens manglende holdbarhed. Formandskabet tilkendegav, at man til pressen loyalt ville gengive diskussionen fra rådsmødet, herunder at Finansministeriet aldrig har skrevet, at finanspolitikken er uholdbar. Formandskabet ville også fremlægge sit eget syn på sagen, nemlig at finanspolitikken er uholdbar i fravær af de nødvendige reformer, og at formandskabet især er bekymret over manglen på nye initiativer i beskæftigelsespolitikken. Manglen på initiativer gør det vanskeligt at nå den krævede stigning i beskæftigelsen i henhold til 2010-planen, og nye oplysninger om den ventede befolkningsudvikling peger på,

at problemets omfang kan være større, end 2010-planen er gearret til at klare. Formandskabet finder det derfor nødvendigt, at 2010-planen suppleres med en ny plan, der rækker ud over 2010. Denne nye plan må under ingen omstændigheder slække på kravene, der er angivet i 2010-planen med hensyn til udviklingen i beskæftigelsen og de offentlige udgifter. Formandskabet pegede i den forbindelse på, at ophæves nominalprincippet, kan merprovenuet herfra inden for rammerne af uændret holdbarhed i de offentlige finanser anvendes til at finansiere flere af de lempelser af personbeskatningen, som en del af rådets medlemmer efterlyser. Som svar på flere rådsmedlemmers kritik af forslaget om at bekæmpe sort arbejde gennem fradrag til vedligeholdelsesarbejde af ejerboliger fremførte formandskabet, at et sådant fradrag vil være mere potent end lempelser af topskatten. Formandskabet anerkender, at et sådant fradrag kan være administrativt tungt, og påpeger derfor, at en tilskudsordning vil være en ligeværdig løsning.

Finansministeriets departementschef var tilfreds med, at formandskabet loyalt ville gengive Finansministeriets synspunkter over for pressen, og opfordrede endnu en gang formandskabet til at reflektere over Finansministeriets indvendinger mod den fremstilling, som formandskabet anvender, når de diskuterer holdbarheden i finanspolitikken.

Udflytning af arbejdspladser

Formanden for Dansk Arbejdsgiverforening vurderede, at udflytning af arbejdspladser er en udfordring, der kan mødes. Samtidig giver globaliseringen mulighed for at skabe nye danske arbejdspladser. Formanden for DA fremhævede aftalesystemet, som har lagt stadig mere ansvar ud på de enkelte arbejdspladser og på den måde øget fleksibiliteten. Han pegede på, at den største trussel er de mange velmenende kræfter, som hele tiden vil bremse udviklingen gennem lovregulering. Han fandt ingen grund til at svageligøre de ufaglærte, da mange af dem har et solidt fodfæste på arbejdsmarkedet i kraft af voksen- og efteruddannelsesystemet. Formanden for DA mente, at de igangsatte trepartsdrøftelser på voksen- og efteruddannelsesområdet bør

føre til en styrkelse af den del af indsatsen, der medvirker til omstillingsevnen på arbejdsmarkedet. En hindring for et højere uddannelsesniveau er det faglige niveau i folkeskolen. Knap hver femte elev forlader folkeskolen med så store læsevanskeligheder, at det ikke vil være muligt for dem at gennemføre en ungdomsuddannelse.

Repræsentanten for Landsorganisationen erklærede sig enig i, at det er væsentligt, at enkelte faggrupper ikke kommer i klemme under outsourcingens pres på arbejdsmarkedet. En bedre uddannelse er den bedste måde at imødegå dette pres på. Der er allerede nedsat et trepartsudvalg, der skal drøfte problemstillinger i forbindelse med efteruddannelse. Resultatet af disse drøftelser afventes med interesse. Hun tog afstand fra formandskabets forslag om at lade satsreguleringen følge lønningerne for de ufaglærte og påpegede, at kompensationsgraden allerede er faldet. Skattelettelser til de lavest lønnede er en god ide, men også en dyr ide. Det beskrevne forslag om løntilskud kan bruges, men der findes allerede i dag ordninger, der, hvis de benyttes som beskrevet, vil være gode til at løse problemerne for personer, der har behov for at genoptræne deres tilknytning til arbejdsmarkedet.

Formanden for Dansk Metal mente også, at uddannelse er vigtig. Det er af betydning, at flere får en uddannelse, og at flere får mere uddannelse. Der skal oprettes flere elev- og praktikpladser, men der bør ikke indføres forskellige elevlønninger, ligesom der heller ikke skal indføres forskelle i uddannelsesstøtten på universiteterne. Han så i øvrigt ligesom repræsentanten fra Landsorganisationen frem til analyserne fra trepartsudvalget. Til sidst gjorde han opmærksom på, at yderligere forskning kan finansieres ved en fjernelse af skattestoppet.

Formanden for Finansrådet fandt det vigtigt at afdramatisere globaliseringens konsekvenser, men at det forudsætter en uddannelsesindsats. Han var enig med formandskabet i, at der ikke bør ydes selektiv erhvervsstøtte, og at den meget omtalte "pick the winner"-strategi ikke skulle følges.

Repræsentanten for Dansk Industri mente, at formandskabet

har udarbejdet en udmærket analyse af globaliseringens udfordringer, men var ked af overskriften, der kunne have afspejlet en mere optimistisk tilgang med fokus på nye muligheder for at skabe arbejdspladser. Dansk Industri vil teste, om Danmark angriber globaliseringen godt nok ved at se på, hvordan lovinitiativer påvirker danske virksomheders muligheder for at drage fordel af de nye globale markeds- og produktionsvilkår. Et nyt lovforslag om en stramning af de internationale sambeskatningsregler er i den forbindelse et skridt i den forkerte retning. Repræsentanten for DI fremførte endvidere, at det høje danske lønniveau stiller krav om høj produktivitet. Dette kræver store investeringer i viden, knowhow og fysisk kapital. Han understregede også behovet for opkvalificering af arbejdsstyrken og efterlyste en ændret holdning til alder. Udgangspunktet burde være en tilstedeværelse på arbejdsmarkedet til op i 60-årsalderen. Det ville give anledning til et ændret efteruddannelsesmønster i forhold til i dag, hvor mange fra 50-årsalderen indstiller sig på at skulle forlade arbejdsmarkedet som 60-årig og derfor ikke ser nogen grund til fortsat at dygtiggøre sig. Repræsentanten for DI var uenig i kritikken af IFU. Han havde læst evalueringsrapporten med den modsatte konklusion og fandt ikke kvantitativt belæg for formandskabets konklusion. Han mente, at de støttede projekter er veldrevne og fremmende for udviklingen i de fattigste udviklingslande. Han gjorde opmærksom på, at halvdelen af verdens fattige bor i Kina og Indien, og at der derfor kan være gode grunde til støtte investeringer i disse lande.

Økonomi- og Erhvervsministeriets departementschef fandt, at analyserne er glimrende, og at kapitlet er præget af en positiv indgangsvinkel til problemstillingen. Han mente dog, at det i forbindelse med globalisering er vigtigt at have et bredere sigte. Der skal således ikke kun fokuseres på de job, der forsvinder ud af landet, men også på de job, der aldrig oprettes i Danmark. Det er den samlede virkning, der er den interessante. Hvis Danmark skal høste gevinsterne ved globaliseringen, er det vigtigt at gennemføre reformer. Formandskabet peger på uddannelsesområdet, og han var enig i, at dette område er vigtigt. Der er allerede gennemført reformer, hvis virkning stadig er ukendt. Herudover er der nedsat et trepartsudvalg, der skal se på efteruddannelse. Det

er på uddannelsesområdet vigtigt at se på incitamenterne.

Formanden for Dansk Handel & Service kvitterede for et interessant kapitel om globaliseringen. Outsourcing bliver i kapitlet forsøgt beskrevet både kvalitativt og kvantitativt, og effekten på løn og beskæftigelse bliver kvantificeret. Det var hans klare vurdering, at outsourcing er på vej op, også selvom det endnu ikke kan konstateres i statistikkerne. Med hensyn til analyserne og forslagene fandt han vinklen for negativ, da der primært fokuseres på effekterne af omkostningsstyret outsourcing og effekten af denne for de ufaglærte. Der bør i stedet ses på de muligheder, der findes for den højt kvalificerede arbejdskraft, og der bør fokuseres på videns- og innovationsmiljøer. Han erklærede sig enig i, at det er vigtigt med en øget indsats på uddannelsesområdet, men var til gengæld uenig i, at den offentlige støtte primært bør gå til ufaglærte. Det er vigtigt, at indsatsen sker bredt, således at der også er offentlig støtte til personer med en videregående uddannelse. Der er mange barrierer for efteruddannelse for den enkelte. Det er således vigtigt, at en eventuel uddannelseskonto kan udnyttes af virksomheden. Dermed sikres, at efteruddannelse målrettes erhvervslivets behov. Et råderum for skattelettelser bør udnyttes til at sænke topskatten. Skattelettelser for de lavest lønnede vil give forkerte incitament og dermed indebære, at den nuværende uddannelsesfordeling ikke ændres.

Formanden for Arbejderbevægelsens Erhvervsråd mente, at det er vanskeligt at finde et andet land, hvor der er en lige så positiv indstilling til globaliseringen som i Danmark. Det er vigtigt, at denne positive holdning bliver fastholdt. Økonomien skal i en globaliseret verden være parat til at omstille til nye erhverv. Det er i den forbindelse vigtigt at vide, hvordan kvaliteten er i folkeskolen. I øjeblikket er kvaliteten primært beskrevet ved oplysninger fra PISA undersøgelserne, og disse er af en tvivlsom karakter.

Præsidenten for Landbrugsraadet tilsluttede sig vurderingen, at udflytning hidtil kun har haft marginal betydning for beskæftigelsessituationen i Danmark. Han mente, at mange arbejdspladser ville være borte, hvis virksomhederne ikke i tide havde udflyttet eller outsourcet dele af produktionen.

Han pegede på, at landbruget i den forbindelse har et særligt problem, da det ikke er muligt at flytte jorden, og derfor er tvunget til at leve med et højt omkostningsniveau, der gør det svært at konkurrere med produktionen i omkringliggende lande.

Formanden for Handel, Transport og Serviceerhvervene fandt formandskabets analyse af udflytning af arbejdspladser meget relevant, men ville gerne have set lidt mere positive overskrifter. Han understregede, at Danmark med den nuværende erhvervs- og uddannelsesstruktur har et væsentligt bedre udgangspunkt i forhold til en lang række lande. Han var enig med formandskabet i, at opkvalificering af arbejdsstyrken er nødvendig. Han mente endvidere, at der skulle skabes nye arbejdspladser inden for turisme og andre serviceerhverv.

Nationalbankdirektøren påpegede, at outsourcing ikke er et problem, der kun er dansk. Med hensyn til offentlig støtte igennem IFU kunne man måske nok blive enige om, at der kun bør ydes støtte til de allerfattigste lande, men spørgsmålet er, om dette er operativt.

Formanden for Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd mente, at globaliseringen har mange positive elementer, og at formandskabet måske havde et lidt for negativt syn på globaliseringen, men var enig i, at udviklingen skal følges nøje. Generelt skal så mange som muligt have en kompetencegivende uddannelse. Til gengæld var hun uenig i formandskabets forslag om at målrette uddannelsesindsatsen især mod de ufaglærte. Som flere andre af rådets øvrige medlemmer ser hun også frem til resultatet af trepartsudvalgets arbejde. Generelt bør den offentlige indsats for efteruddannelse ikke kun begrænses til de ufaglærte, idet det er vigtigt med bredde. Der skal opstilles mål til at sikre det nødvendige antal elev- og praktikpladser, og der er derfor brug for nærmere analyser af mulige modeller til fremskaffelse heraf.

En af de særligt sagkyndige, Hans E. Zeuthen, påpegede vigtigheden af at se på de positive virkninger, når det gælder outsourcing. De vil dog være svært at opgøre. Eksem-

pelvis vil der være effekter i forbindelse med en manglende oprettelse af nye job. Det er derfor nødvendigt at kigge bredere. Outsourcing er således positivt, fordi virksomheder ikke bare afventer fallit, men derimod gennemfører profitable investeringer i udlandet. Globaliseringen har selvfølgelig også negative virkninger, og det normale svar til disse er yderligere opkvalificering af arbejdsstyrken. Men der kunne måske findes alternative løsninger til at sikre, at de bogligt svage kan komme ind på arbejdsmarkedet. Man bør nøje overveje, om uddannelse altid er den rigtige løsning. Hvis unge ikke har tilstrækkelige færdigheder i dansk og matematik, er det typiske svar, at de skal prøve en gang til. Der må kunne findes bedre løsninger.

Formanden for Håndværksrådet var enig med formandskabet i, at outsourcing er en udfordring, der skal tages seriøst. Flere rejser til Kina havde givet ham et klart billede af danske virksomheders brug af outsourcing. Outsourcing er et strategisk redskab til at fastholde konkurrenceevne og til at etablere og udbygge markedspositionen på eksempelvis de asiatiske markeder. Det er helt klart, at outsourcing ikke kun er et anliggende for de store virksomheder, også små og mellemstore virksomheder har outsourcing på dagsordenen. Det er derfor vigtigt, at støtten fra Eksportkreditfonden til små og mellemstore virksomheder fastholdes. Han var enig i, at der skal være fokus på opkvalificering, og at denne bør være livslang, også for selvstændige. Vi ved, at når den selvstændige får efteruddannelse, vil det generelle uddannelsesniveau i virksomheden stige. Det er derfor vigtigt at tænke de selvstændige med i udformningen af incitamenter til efteruddannelse. Han var enig i, at flere unge skal have en erhvervsuddannelse og støttede forslaget om en undersøgelse af, hvordan virksomhedernes incitamenter til at oprette praktikpladser kan forbedres.

Formandskabet henviste til, at det tidligere har beskrevet globaliseringen mere generelt og denne gang har valgt at fokusere på den mere aktuelle debat om udflytning af arbejdspladser. Formandskabet opfatter ikke kapitlet som en defensiv beskrivelse af globaliseringen, men udviklingen indebærer et pres på kortuddannede, som bedst muligt bør imødegås gennem en uddannelsesstrategi. Formandskabets

kritik af støtten fra IFU har taget udgangspunkt i en evalueringsrapport, som formandskabet læser på den måde, at en række projekter ville være blevet gennemført under alle omstændigheder. Formandskabets synspunkt er, at der ikke bør gives offentlig støtte til danske virksomheders etablering i udlandet, medmindre der er et specifikt bistandsperspektiv.

Vand og natur

Økonomi- og Erhvervsministeriets departementschef fandt analyserne om vand og natur relevante og var enig i vurderingen af, at der er et effektiviseringspotentialer i vandsektoren. En udvikling i retning af øget selskabsgørelse i vandsektoren vil være positiv men det er ikke nemt at opgøre værdierne af selskaberne i vandsektoren. Selskabsgørelse vil medføre øget krav om mere tilsyn af selskaberne.

Formanden for Arbejderbevægelsens Erhvervsråd gav udtryk for, at det er positivt, at der også fokuseres på nogle af de mere kvalitative aspekter af velfærd ud over blot øget forbrug.

Repræsentanten for Dansk Industri gav udtryk for, at der i afsnittet om vand og natur er en række interessante analyser.

Præsidenten for Landbrugsraadet var enig i vurderingen af, at de tidligere handlingsplaner omkring kvælstof og pesticidforbrug har været baseret på et utilstrækkeligt grundlag. Initiativer på området bør baseres på en afvejning af omkostninger og gevinster ved tiltagene, hvilket indebærer en kvantificering og værdisætning af miljøeffekterne. Det er derfor skuffende, at formandskabet ved vurderingen af landbrugets kvælstofoverskud ikke inddrager fordelene ved reduktionen. I forhold til analyserne af pesticider savnede han en større ydmyghed. For det første er det kritisabelt, at den løbende evaluering af pesticider ikke er indeholdt i analysen, idet de mest skadelige pesticider løbende er blevet forbudt og erstattet af mindre skadelige. For det andet er det betænkeligt at overføre udenlandske værdiansættelser af miljøforbedringer til danske forhold, og det er uklart, om værdisætningen er knyttet til nitrat eller pesticider. For det

trede er der usikkerhed om, hvilken natureffekt der belyses. Der ses på bestanden i stedet for mangfoldigheden af arter. For det fjerde er der ikke taget højde for, at øget skovrejsning vil mindske landbrugsarealet i 2015. Endelig blev det påpeget, at der kunne være problemer med hensyn til grænsehandel ved øgede afgifter på pesticider.

Formanden for Handel, Transport og Serviceerhvervene bifaldt, at formandskabet havde taget emnet op og udtrykte enighed i anbefalingerne om øget udlicitering i vandsektoren, privatisering og afskaffelse af hvile-i-sig-selv-princippet.

Miljøministeriets departementschef fremførte, at der har været stadigt mere avancerede anbefalinger på miljøområdet, ikke kun vedrørende beskyttelsen af vandmiljø, men også beskyttelse af mennesker, f.eks. med hensyn til lugtgener. Han understregede, at målsætningerne i Vandmiljøplan II er opfyldt, og mente, at det giver et fortegnet billede, når det i rapporten fremføres, at den rådgivende indsats i pesticidhandlingsplanerne ikke i sig selv bidrager til målopfyldelse. Rapportens analyser af pesticidreduktion er både interessante og aktuelle. Der er allerede i dag randzoner omkring søer, og der er et arbejde i gang vedrørende drikkevandsboringer. Vedrørende forslaget om sprøjtefri zoner i forbindelse med markskel udestår en række forskellige spørgsmål i forbindelse med en eventuel implementering. Angående vandsektoren fandt han rapporten meget nyttig og reflekterede over de følelser, der kan være forbundet med en selskabsdannelse af de ca. 3.000 vandværker. Han henlede desuden opmærksomheden på det igangværende serviceeftersyn af sektoren.

Nationalbankdirektøren pointerede, at der med pesticidafgifter kan være et problem med køb af pesticider i udlandet. Vedrørende betalingsvillighed for biodiversitet blev det angivet, at betalingsvilligheden kan være for stor, når det i praksis er andre, der skal betale. Han var enig i, at det er bekymrende, at der har været et mangelfuldt grundlag for handlingsplaner.

En af de særligt sagkyndige, Hans E. Zeuthen, udtrykte sig

positivt over for beregningerne i kapitlet. Angående den analyserede pesticidregulering fremhævede han, at det nok er første gang i Rådets historie, at der anbefales en kvantitativ regulering i stedet for en økonomisk. Han påpegede, at det kan være vanskeligt at lave prisfastsættelse af miljøgoder, og understregede samtidig det væsentlige i mellemregningerne, der viser de økonomiske omkostninger og de fysiske effekter på miljøet.

Forbrugerrådets direktør fremførte angående beregningerne af pesticidreduktion, at, da økologisk jordbrug er en “pakkeløsning”, er det klart, at det ikke vil fremstå som det bedste instrument, når der i vurderingen medtages nogle få effekter, f.eks. tages der ikke højde for dyrevelfærd. Afsnittet om værdisætning er ganske udmærket. Formentlig værdisættes vand højere end i udlandet, hvilket der bør tages højde for, når udenlandske undersøgelser af betalingsvillighed anvendes. Angående konkurrence i vandsektoren fandt han, at det er en nyttig diskussion. Der har imidlertid i nogle lande været problemer med liberalisering, og han mente derfor ikke, at det er nok at se på de engelske erfaringer. Samtidig skal man være opmærksom på, at det er en irreversibel proces, og man bør gøre sig klart, at en liberalisering kan føre til udenlandsk ejerskab af danske vandværker.

En af de særligt sagkyndige, Finn R. Førsund, gav udtryk for, at analyserne vedrørende pesticidreduktion er på et godt fagligt niveau, og kapitlet indeholder nyttige oversigter over nyere resultater inden for miljøøkonomi, herunder en god oversigt over udenlandske undersøgelser af værdien af biodiversitet og grundvand. Endvidere gav han udtryk for, at koblingen mellem økonomiske, biologiske og geologiske modeller er lærerig, og at sådanne analyser bør opmuntres fremover. Med hensyn til analyserne af forskellene i effektiviteten mellem offentlige og private vandselskaber efterlystes en grundigere belysning af muligheden for skævhed i datamaterialet, som er baseret på frivillige indberetninger. Endvidere stillede han spørgsmålstejn ved, om det alene er ejerformen, som kan forklare effektivitetsforskellene mellem offentlige og private vandselskaber. Det er korrekt at kritisere hvile-i-sig-selv princippet, men selv ved fortsat offentligt ejerskab kan dette princip erstattes. Det er incita-

mentsstrukturen snarere end ejerskabet, som kan lede til effektiviseringsgevinster.

Formandskabet understregede, at de allerede vedtagne tiltag med relevans for pesticidforbruget er inddraget i analyserne af alternative metoder til reduktion af pesticidforbruget. Med hensyn til kritikken af at anvende udenlandske værdisætningsundersøgelser pointerede formandskabet, at selv hvis der bruges væsentligt lavere værdier for gevinsterne i forbindelse med grundvand end fundet i de udenlandske undersøgelser, opnås der stadig en samlet gevinst ved etablering af sprøjtefri randzoner. Det blev i den forbindelse understreget, at det ikke er anbefalet at reducere pesticidforbruget med en stigning i pesticidafgifterne. Endelig blev det bekræftet, at der ikke er foretaget en egentlig analyse af fordele og omkostninger ved forskellige metoder til regulering af kvælstofoverskudet. En gennemgang af eksisterende undersøgelser peger imidlertid på, at de nationale mål for reduktion i kvælstofoverskudet kan opnås billigere med økonomiske virkemidler i stedet for de administrative virkemidler, som bruges i øjeblikket.

København, den 10. december 2004

Jørgen Birk Mortensen Jan Rose Skaksen Peter Birch Sørensen